



Datum van inontvangstneming : 15/09/2025

Zaak C-529/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

5 augustus 2025

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

11 juli 2025

Verzoekende partij:

Consulting Finanse J&M Kresa sp.j.

Verwerende partij:

Alior Bank S.A.

[OMISSIS]

Zaaknummer: IX GC 443/24

BESLISSING

Datum: 11 juli 2025

De Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie IX Wydział Gospodarczy (rechter in eerste aanleg Warschau, negende kamer voor handelszaken; hierna: „Sąd Rejonowy”)

in de volgende samenstelling:

[OMISSIS] [samenstelling]

na behandeling op een besloten zitting

op 11 juli 2025 te Warschau

van de rechtsvordering van **Consulting Finanse J&M Kresa spółka jawna, gevestigd te Mińsk Mazowiecki,**

tegen **Alior Bank spółka akcyjna, gevestigd te Warschau,**

inzake een betaling

beslist:

1. krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie de volgende prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voor te leggen:

Is het in overeenstemming met de strekking en de doelstelling van artikel 12, lid 1, van richtlijn 86/653/EEG om deze bepaling aldus uit te leggen dat het recht van de handelsagent – waarin dat artikel voorziet – om van de principaal een opgave van de aan de handelsagent verschuldigde provisies te verkrijgen, niet in rechte afdwingbaar is, dat wil zeggen dat de handelsagent dat recht niet kan uitoefenen door het instellen van een rechtsvordering?

2. [OMISSIS] [schorsing van de procedure]

[OMISSIS]

[OMISSIS] [naam van de rechter, handtekening voor eensluitend afschrift]

[OMISSIS]

Motivering

I. VERWIJZENDE RECHTERLIJKE INSTANTIE:

De verwijzende rechterlijke instantie is de Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, IX Wydział Gospodarczy (rechter in eerste aanleg Warschau, negende kamer voor handelszaken; hierna: „Sąd Rejonowy”).

Samenstelling van de instantie: [OMISSIS] [naam van de rechter]

[OMISSIS] [adres, telefoonnummer en e-mailadres van de instantie]

II. PARTIJEN IN DE PROCEDURE:

Verzoekende partij:

Verzoekster: Consulting Finanse J&M Kresa Spółka Jawna

Advocaat van verzoekster: [OMISSIS] [naam van de advocaat]

[OMISSIS] [adres en e-mailadres van de advocaat]

Verwerende partij:

Verweerster: Alior Bank Spółka Akcyjna

Advocaat van verweerster: [OMISSIS] [naam van de advocaat]

[OMISSIS] [adres en e-mailadres van de advocaat]

III. VOORWERP VAN HET GEDING

1. Bij dagvaarding van 13 februari 2024 heeft verzoekster gevorderd dat verweerster wordt verplicht om de in de dagvaarding gespecificeerde opgaven en documenten binnen 30 dagen na het onherroepelijk worden van de uitspraak aan verzoekster te verstrekken, dit op grond van artikel 761⁵, leden 1 en 2, van de kodeks cywilny (wetboek van burgerlijke rechtsvordering), en dat verweerster wordt veroordeeld tot betaling aan verzoekster van het commissiebedrag dat uit deze documenten voortvloeit.
2. Verweerster heeft tot verwerping van de vordering geconcludeerd.

IV. TOEPASSELIJKE BEPALINGEN

Unierecht:

Verdrag betreffende de Europese Unie van 7 juni 2016 (geconsolideerde versie, PB 2016, C 202, blz. 47; hierna: „VEU”):

3. Artikel 19, lid 1, tweede alinea:

„De lidstaten voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren.”

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie van 7 juni 2016 (PB 2016, C 202, blz. 389; hierna: „Handvest”):

4. Artikel 47:

„Recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht

Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden. Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. [...]”

Richtlijn 86/653/EEG van de Raad van 18 december 1986 inzake de coördinatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake zelfstandige handelsagenten (PB L 382 van 31 december 1986, blz. 17-21; hierna: „richtlijn 86/653”):

5. Artikel 6:

„1. Bij gebreke van een overeenkomst ter zake tussen de partijen en onverminderd de toepassing van de dwingende bepalingen van de lidstaten inzake beloningen, heeft de handelsagent recht op een beloning overeenkomstig de in de plaats waar hij zijn werkzaamheden verricht geldende gebruiken bij de vertegenwoordiging van de goederen waarop de agentuurovereenkomst betrekking heeft; bij het ontbreken van dergelijke gebruiken heeft de handelsagent recht op een redelijke beloning waarbij rekening wordt gehouden met alle op de transactie betrekking hebbende elementen.

2. Alle elementen van de beloning die variëren naargelang van het aantal zaken of de waarde daarvan, worden geacht een provisie te zijn in de zin van deze richtlijn.

3. De artikelen 7 tot en met 12 zijn niet van toepassing, voor zover de handelsagent niet geheel of gedeeltelijk op provisiebasis wordt beloond.”

6. Artikel 12:

„1. De principaal verstrekt de handelsagent een opgave van de verschuldigde provisies en wel uiterlijk op de laatste dag van de maand volgende op het kwartaal waarin de provisie verschuldigd is geworden. Deze opgave omvat alle van belang zijnde gegevens op grond waarvan de provisiebedragen zijn berekend.

2. De handelsagent heeft het recht te verlangen dat hem alle gegevens worden verstrekt waarover de principaal beschikt, in het bijzonder uittreksels uit de boekhouding, indien de agent deze nodig heeft om na te gaan hoeveel provisie hem verschuldigd is.

3. Van de leden 1 en 2 mag niet bij overeenkomst worden afgeweken ten nadele van de handelsagent.”

Pools recht:

Burgerlijk wetboek: Ustawa Kodeks cywilny (wet houdende het burgerlijk wetboek) van 23 april 1964 (geconsolideerde tekst, Dz.U. van 2024, volgnr. 1061; hierna: „kodeks cywilny”):

7. Artikel 758:

„Lid 1. Door het aangaan van een agentuurovereenkomst verbindt de handelsagent zich er in het kader van zijn beroepsactiviteiten toe om tegen betaling als een vaste tussenpersoon op te treden bij het aangaan van overeenkomsten met klanten voor rekening of in naam van de principaal.

Lid 2. De handelsagent is alleen bevoegd om overeenkomsten in naam van de principaal aan te gaan en verklaringen namens hem in ontvangst te nemen indien hij daartoe gemachtigd is.”

8. Artikel 761⁵:

„Lid 1. De principaal is verplicht om uiterlijk op de laatste dag van de maand volgende op het kwartaal waarin de provisie van de handelsagent verschuldigd is geworden, een opgave van de verschuldigde provisie aan de agent te verstrekken. Deze opgave omvat alle gegevens op basis waarvan de verschuldigde provisie is berekend. Een voor de agent minder gunstige bepaling van de agentuurovereenkomst is nietig.

Lid 2. De agent heeft het recht te verzoeken dat hem alle gegevens worden verstrekt die nodig zijn om te bepalen of de verschuldigde provisie correct is berekend, in het bijzonder uittreksels uit de boekhouding van de principaal, dan wel te eisen dat de gegevens uit deze boekhouding ter inzage of als uittreksel aan een door de partijen aangewezen accountant worden aangeboden. Een voor de agent minder gunstige bepaling van de agentuurovereenkomst is nietig.

Lid 3. Indien de in lid 2 bedoelde gegevens niet aan de agent worden verstrekt, kan hij binnen zes maanden nadat hij zijn eis bij de principaal kenbaar heeft gemaakt, in rechte vorderen dat deze gegevens wordt verstrekt.

Lid 4. Indien de partijen geen overeenstemming bereiken over de aanwijzing van de in lid 2 bedoelde accountant, kan de agent binnen zes maanden nadat hij zijn eis bij de principaal kenbaar heeft gemaakt, in rechte vorderen dat de gegevens uit de boekhouding ter inzage of als uittreksel aan een door de rechter aangewezen accountant worden aangeboden.”

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (grondwet van de Republiek Polen) van 2 april 1997 (geconsolideerde tekst, Dz.U. van 1997, nr. 78, volgnr. 483):

9. Artikel 45 – Recht op toegang tot de rechter:

„Lid 1. Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, zonder onnodige vertraging, door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie.

Lid 2. Rechtszittingen kunnen achter gesloten deuren plaatsvinden indien dit noodzakelijk is met het oog op de goede zeden, nationale veiligheid of openbare orde, dan wel ter bescherming van het privéleven van procespartijen of andere relevante individuele belangen. De uitspraak wordt in het openbaar bekendgemaakt.”

10. Artikel 1 van de Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „k.p.c.”):

„Het wetboek van burgerlijke rechtsvordering regelt gerechtelijke procedures in zaken op het gebied van civiel recht, familie- en voogdijrecht en arbeidsrecht, alsmede in zaken met betrekking tot de sociale zekerheid en andere zaken waarop de bepalingen van het onderhavige wetboek op grond van bijzondere bepalingen van toepassing zijn (burgerlijke zaken).”

11. Artikel 2 k.p.c.:

„Lid 1. Burgerlijke zaken vallen onder de bevoegdheid van de gewone rechtelijke instanties – voor zover deze zaken niet onder de bevoegdheid van bijzondere rechterlijke instanties vallen – en van de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken).

Lid 1a. (vervallen)

Lid 2. (vervallen)

Lid 3. Burgerlijke zaken die op grond van bijzondere bepalingen onder de bevoegdheid van andere organen vallen, worden niet in gerechtelijke procedures behandeld.”

V. BEVOEGDHEID VAN HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE EN ONTVANKELIJKHEID VAN DE PREJUDICIËLE VERWIJZING

11. De overeenkomst die in het hoofdgeding aan de orde is, betreft de verkoop van financiële diensten. Dergelijke overeenkomsten vallen niet binnen de werkingssfeer van richtlijn 86/653, die volgens de definitie van het begrip „handelsagent” van artikel 1, lid 2, enkel van toepassing is op handelsagenten die permanent zijn belast met het tot stand brengen, of met het tot stand brengen en afsluiten, van de verkoop of aankoop van goederen.
12. In de rechtspraak van het Hof (zie arrest van 17 mei 2017, ERGO Poist’ovňa, C-48/16, EU:C:2017:377, punt 29 en aldaar aangehaalde rechtspraak) is echter verduidelijkt dat wanneer de nationale wetgever, en dus ook de Poolse wetgever, de intentie heeft uitgesproken om agentuurovereenkomsten uniform te behandelen, de bepalingen van richtlijn 86/653, die de zogenaamde handelsagentuur regelt, ook van toepassing zijn

bij de uitlegging van de bepalingen betreffende dienstenagentschap, zoals bankagentschap.

13. In zaak IX GC 443/24 moet de nationale rechter in eerste aanleg beslissen over het recht van een agent (handelsagent) in de zin van artikel 761⁵, lid 1, k.c., gelezen in samenhang met artikel 12, lid 1, van richtlijn 86/653, gelezen in samenhang met artikel 288 VWEU, en in het bijzonder over de volgende juridische vraag:

„Is het in overeenstemming met de strekking en doelstelling van artikel 12, lid 1, van richtlijn 86/653/EEG om deze bepaling aldus uit te leggen dat het recht van de handelsagent – waarin dat artikel voorziet – om van de principaal een opgave van de aan de handelsagent verschuldigde provisies te verkrijgen, niet in rechte afdwingbaar is, dat wil zeggen dat de handelsagent dat recht niet kan uitoefenen door het instellen van een rechtsvordering?”

VI. MET BETREKKING TOT DE PREJUDICIËLE VRAAG

a) Voorafgaande opmerkingen

14. Met het oog op de doelstelling van richtlijn 86/653 is in de rechtspraak van het Hof een verplichting geformuleerd om de richtlijn op een voor agenten gunstige wijze uit te leggen. Zie bijvoorbeeld:
- De uitlegging mag niet ten nadele van de handelsagent uitwerken. (arrest van het Hof van 26 maart 2009 in zaak C-348/07, Semen, EU:C:2009:195, punt 21);
 - „[I]edere uitlegging van artikel 17 van die richtlijn die in het nadeel zou kunnen zijn van de handelsagent is uitgesloten.” (arrest van het Hof van 19 april 2018 in zaak C-645/16, CMR, EU:C:2018:262, punt 35);
 - „[De] bewoordingen [moeten] zodanig worden uitgelegd dat er wordt bijgedragen aan de bescherming van de handelsagent, en dat er dus onverkort rekening wordt gehouden met diens verdiensten bij het verrichten van de transacties waarmee hij wordt belast.” (arrest van het Hof van 7 april 2016 in zaak C-315/14, Marchon Germany, EU:C:2016:211, punt 33);
 - Bepalingen ter bescherming van de handelsagenten **mogen niet restrictief worden opgevat** (arrest van het Hof van 7 april 2016 in zaak C-315/14, Marchon Germany, EU:C:2016:211, punt 33).

b) Feiten

15. Verzoekster was een handelsagent van verweerster en dier rechtsvoorgangers, te weten GE Money Bank S.A. (in de jaren 2006-2009) en BPH S.A. (in de jaren 2009-2016).

In 2016 is het deel van BPH S.A. waaronder haar kernactiviteiten vielen (zonder de hypotheekportefeuille en de beleggingsfondsmatenschap) juridisch gefuseerd met verweerster, Alior Bank S.A.

Verzoekster stelt een tiental duizenden klanten voor verweerster en dier rechtsvoorgangers te hebben geworven, waarvan een deel zich nog steeds in de portefeuille van verweerster bevindt.

Verzoekster werd op provisiebasis beloond. In het bijzonder verwierf verzoekster gedurende de looptijd van de agentuurovereenkomst elke maand het recht op een extra provisie voor het sluiten van geldleningsovereenkomsten, die werd berekend als een percentage van de marge van de bank.

De aan verzoekster verschuldigde provisies werden bijgehouden in provisie-opgaven, die op de tiende dag van elke maand aan verzoekster werden verstrekt.

Op basis van die opgaven verstrekte verzoekster haar facturen voor de bemiddelingsdiensten.

De extra provisie uit hoofde van de marge werd door verweerster vermeld in het tabblad „Provisies - marge PG”, waarin onder andere de volgende gegevens waren opgenomen: informatie over het rekeningnummer van de klant dat aan elke kredietovereenkomst was gekoppeld, het kredietbedrag, het bedrag van de in de betreffende afrekeningsperiode per maand gerealiseerde marge, het aandeel in de marge.

Bij brief van 7 april 2020 heeft verzoekster de agentuurovereenkomst zonder inachtneming van de opzegtermijn opgezegd, omdat de bank volledig had verzuimd om de verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst na te komen.

Na beëindiging van de overeenkomst is verweerster gestopt met het verstrekken van provisie-opgaven aan verzoekster.

c) Noodzaak van een uitlegging van het Unierecht

16. In haar verweerschrift wijst verweerster erop dat de in artikel 761⁵, lid 1, k.c. neergelegde verplichting tot afrekening van de provisie, niet in rechte afdwingbaar is aangezien de handelsagent op grond van artikel 761⁵, lid 3, k.c. binnen zes maanden nadat hij zijn eis bij de principaal kenbaar heeft gemaakt, alleen in rechte kan vorderen dat de in artikel 761⁵, lid 2, k.c. bedoelde gegevens worden verstrekt, te weten de gegevens (in het bijzonder

uittreksels uit de boekhouding van de principaal) die nodig zijn om na te gaan of de aan de agent verschuldigde provisie correct is berekend.

17. In het arrest van 13 april 2023 in zaak II CSKP 5/22 heeft de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Polen) het volgende geoordeeld:

„Artikel 761⁵, lid 1, k.c., uitgelegd met het oog op artikel 12, lid 1, van richtlijn 86/653, levert geen gronden op om van de principaal te vorderen dat hij een opgave verstrekt waarin gegevens over de aan de agent verschuldigde provisie zijn vermeld.”

Naar het oordeel van de Sąd Najwyższy is het bovenstaande standpunt gerechtvaardigd in het licht van de letterlijke uitlegging van artikel 761⁵, lid 1, k.c.

Bovendien „zou de Poolse wetgever, indien hij de intentie had om de agent een in rechte afdwingbaar recht toe te kennen met betrekking tot de in artikel 761⁵, lid 1, k.c. bedoelde opgave van de principaal, in artikel 761⁵, lid 3, k.c. – in de verwijzing naar het recht van de agent om een rechtsvordering in te stellen – hebben verwezen naar artikel 761⁵, leden 1 en 2, k.c., en niet alleen naar artikel 761⁵, lid 2, k.c. (...)

Er is geen grond voor de afdwingbaarheid van het recht van de agent om van de principaal een opgave te eisen waarin gegevens zijn opgenomen op grond waarvan de verschuldigde provisie kan worden berekend, aangezien aan de agent een verdergaand recht ter bescherming van zijn recht op provisie is toegekend (artikel 761⁵, lid 2, k.c.). Dit stelt de agent in staat om zelf – of door tussenkomst van een accountant – de provisie te berekenen, dan wel na te gaan of deze correct is berekend. Dit recht vormt derhalve een doeltreffend instrument om betrouwbare informatie van de principaal te verkrijgen indien wordt vastgesteld dat de principaal de vereiste opgave niet heeft verstrekt of dat de verklaring onbetrouwbaar of incompleet is. Hiermee wordt dus het beschermende doel van artikel 761⁵ k.c. volledig verwezenlijkt omdat het informatievoordeel van de principaal op deze manier wordt tenietgedaan.”

18. Het in het bovengenoemde arrest van de Sąd Najwyższy verwoorde oordeel dat een vordering met betrekking tot de provisie-opgave niet in rechte afdwingbaar is, roept ernstige twijfels op vanuit het oogpunt van artikel 19, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. In het licht van de aangehaalde bepalingen zijn vorderingen uit hoofde van nationale bepalingen ter uitvoering van het Unierecht in beginsel in rechte afdwingbaar.

In nationale wetgevingen, bijvoorbeeld in de Duitse wetgeving, zijn vorderingen uit hoofde van richtlijn 86/653 in de regel in rechte afdwingbaar.

19. Het lijkt geen twijfel dat het recht op toegang tot de rechter een grondwettelijk recht is (artikel 45 van de grondwet van de Republiek Polen). Dit recht vloeit voort uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (artikel 6 [EVRM]) en het Poolse wetboek van burgerlijke rechtsvordering (artikel 1 – burgerlijke zaken; artikel 2 – gerechtelijke procedures). In de vakliteratuur wordt uitgelegd dat het algemene principe, dat op de voornoemde bepalingen van de Poolse grondwet is gebaseerd, inhoudt dat de staat aan de schuldeiser van een bepaalde vordering beschermingsmaatregelen toekent die hem [in staat stellen] zijn recht af te dwingen.

Indien een subjectief recht – bij wijze van uitzondering – niet in rechte afdwingbaar is, moet dit uitdrukkelijk uit een wetsbepaling voortvloeien.

Volgens K. Riedl is het concept van natuurlijke verbintenissen in het Poolse recht duidelijk door de buitenlandse rechtsleer beïnvloed, met name door het Duitse, Zwitserse, Oostenrijkse en Franse recht.

20. De in het aangehaalde arrest van de Sąd Najwyższy opgenomen opvatting dat een vordering met betrekking tot de provisie-opgave niet in rechte afdwingbaar is, roept tevens ernstige twijfels op met het oog op de inhoud van richtlijn 86/653.

Artikel 12 van richtlijn 86/653 (zowel in de Poolse, als de Engelse en Duitse taalversie) bevat geen regels met betrekking tot het instellen van rechtsvorderingen in geval van niet-nakoming van de daarin vastgelegde informatieverplichtingen.

Artikel 12 van richtlijn 86/653 voorziet niet in vervaltermijnen voor het instellen van vorderingen inzake de daarin vastgelegde informatieverplichtingen.

De bepalingen van artikel 12, lid 1, van richtlijn 86/653, gelezen in samenhang met artikel 12, lid 3, van die richtlijn, zijn nauwkeurig door artikel 761⁵, lid 1, k.c. omgezet.

Artikel 761⁵, lid 3, k.c. kent geen equivalent in artikel 12 van richtlijn 86/653. Deze nationale bepaling voorziet in een korte vervaltermijn voor het instellen van een rechtsvordering tot verstrekking van de in artikel 761⁵, lid 2, k.c. bedoelde gegevens.

De bewoordingen van artikel 761⁵, lid 3, k.c. verwijzen ondubbelzinnig naar vorderingen uit hoofde van artikel 761⁵, lid 2, k.c.

Het is dan ook niet gerechtvaardigd om artikel 761⁵, lid 3, k.c. in verband te brengen met vorderingen uit hoofde van artikel 761⁵, lid 1, k.c.

21. De in het aangehaalde arrest van de Sąd Najwyższy opgenomen opvatting dat een vordering met betrekking tot de provisie-opgave niet in rechte afdwingbaar is, roept tevens ernstige twijfels op met het oog op de doelstellingen van richtlijn 86/653 (vergelijk: punt 13).
22. Het lijkt erop dat de wettelijke verplichting om een opgave te verstrekken met betrekking tot de provisie en de wijze van berekening ervan, voorrang heeft boven andere informatieverplichtingen (vergelijk: T. Wiśniewski en R. Emde).

Dat de verplichting van de principaal om een opgave met betrekking tot de hoogte van de aan de agent verschuldigde provisie en de wijze van berekening ervan te verstrekken van bijzonder belang is voor de agent, blijkt uit het feit dat deze verplichting voor de principaal van rechtswege geldt (d.w.z. onafhankelijk is van de verzoeken van de agent – in tegenstelling tot de verplichtingen van de principaal uit hoofde van artikel 12, lid 1, van richtlijn 86/653, gelezen in samenhang met artikel 761⁵, lid 2, k.c.).

23. De voorrang van de in artikel 761⁵, lid 1, k.c. bedoelde verplichting tot afrekening (berekening) van de provisie blijkt bovendien uit het feit dat de bevoegdheden uit hoofde van artikel 761⁵, lid 2, k.c. bedoeld zijn ter verificatie (controle) van de in artikel 761⁵, lid 1, k.c. bedoelde opgave. Het uitgangspunt van de bevoegdheid van de agent uit hoofde van artikel 761⁵, lid 2, k.c. is dus dat de principaal zijn verplichting uit hoofde van artikel 761⁵, lid 1, k.c. heeft vervuld, dat wil zeggen de provisie heeft afgerekend. Onder normale omstandigheden is de bevoegdheid uit hoofde van artikel 761⁵, lid 2, k.c. er niet voor bedoeld dat de wettelijke verplichting tot afrekening van de provisie, die op de principaal rust, door de agent in plaats van de principaal wordt nagekomen.
24. Bovendien vormt een opgave als bedoeld in artikel 761⁵, lid 1, k.c. voor de agent een garantie dat:
 - a) de principaal de aan de agent verschuldigde provisie met inbegrip van alle bestanddelen heeft berekend, hetgeen vooral van groot belang is bij steeds uitgebreidere en complexere algoritmen voor de berekening van provisies;
 - b) de principaal de provisieordering heeft erkend, ten minste wat betreft het bedrag en de wijze van berekening ervan, hetgeen ook van belang is in situaties wanneer de principaal de vordering principieel betwist, bijvoorbeeld in verband met verjaring of een inhouding dan wel omdat hij stelt dat het recht op provisie contractueel uitgesloten is;

- c) hij gegevens verkrijgt die op zichzelf aanleiding tot twijfels kunnen geven en mogelijk moeten worden geverifieerd door middel van uitoefening van het in lid 2 bedoelde recht.
25. Indien er geen verplichting tot provisieafrekening zou bestaan of – wat op hetzelfde neerkomt – indien het niet mogelijk zou zijn om de nakoming van deze verplichting in rechte af te dwingen, zou de agent gedwongen zijn om de op de principaal rustende verplichting tot provisieafrekening zelf na te komen en daarbij „op goed geluk” op zoek te gaan naar feiten en bewijzen, bijvoorbeeld uittreksels en documenten in zeer brede zin, om zijn recht op provisie af te leiden en te bevestigen.
26. In de praktijk is de agent niet of beperkt bekend met de architectuur van de IT-systemen van de principaal en weet hij daarom niet waar – in welk systeem of tabblad – de principaal de relevante gegevens heeft opgeslagen. Voor toegang tot onbewerkte gegevens in verschillende soorten „datawarehouses” zijn speciale tools en SQL-commando’s vereist.
27. Indien het recht van de agent om gegevens te verkrijgen feitelijk zou worden beperkt tot het opvragen van uittreksels, zou dit leiden tot een (alleen vanuit het oogpunt van de principaal gunstige) situatie waarin het aan de agent toekomende recht op provisie – een basisrecht van de agent – illusoir zou zijn, vooral in een situatie waarin de agent niet over een eigen klantendatabase beschikt en zeer beperkte toegang heeft tot de IT-systemen van de principaal, hetgeen op de Poolse bemiddelingsmarkt vaak voorkomt.
28. In de Poolse vakliteratuur wordt er over het algemeen van uitgegaan dat een vordering van de agent om van de principaal een opgave van de aan de agent verschuldigde provisies te verkrijgen, in rechte afdwingbaar is. In die literatuur is het standpunt van D. Bucior opgenomen dat:

„de verplichting tot afrekening van de provisie een in rechte afdwingbare verplichting is. Een andersluidende uitlegging kan niet worden gerechtvaardigd door de constatering dat de wetgever met betrekking tot de informatieverplichting uit hoofde van artikel 761⁵, lid 2, k.c. in leden 3 en 4 heeft gewezen op de mogelijkheid om een rechtsvordering in te stellen, terwijl hij dit niet heeft gedaan met betrekking tot de in lid 1 van dat artikel opgenomen verplichting tot afrekening van de provisie. De enige reden waarom in artikel 761⁵, leden 3 en 4, k.c. wordt gewezen op de mogelijkheid om de daarin bedoelde bevoegdheden in rechte uit te oefenen, was namelijk om een vervaltermijn van zes maanden voor het instellen van een vordering in te voeren, en niet om te beslissen welke vorderingen al dan niet in rechte afdwingbaar zijn. Bovendien is het ontzeggen aan de agent van de mogelijkheid om zijn rechtsvordering tot het verkrijgen van een provisieopgave in te stellen, in strijd met artikel 12, lid 1, volzin 1, van richtlijn 86/865, waarin rechterlijke bescherming van dergelijke rechtsvorderingen niet is uitgesloten.”

De voornoemde auteur heeft erop gewezen dat de Poolse wetgever de bepalingen van artikel 12 van richtlijn 86/653 verkeerd heeft omgezet:

„Het beperken van het recht om een rechtsvordering met betrekking tot de informatieverplichting in te stellen door invoering van een vervaltermijn kan onverenigbaarheid zijn met het Europees recht. Artikel 12, lid 2, van richtlijn 86/653, dat betrekking heeft op het recht op informatie (algemeen recht op informatie en recht om uittreksels uit de boekhouding te verkrijgen), voorziet namelijk niet in een dergelijke vervaltermijn. Zelfs indien wordt aangenomen dat de lidstaten de mogelijkheid hebben om bepalingen in te voeren die het vorderingsrecht in tijd beperken (verjaringstermijnen, vervaltermijnen), dan nog is een vervaltermijn van zes maanden dusdanig kort dat deze – in ieder geval met betrekking tot de vorderingen waarop de richtlijn betrekking heeft – kan worden beschouwd als een door de richtlijn verboden beperking van het aan de agent toekomende recht op informatie. Ervan uitgaande dat deze conclusie juist is, zou de rechter moeten weigeren om de bepalingen van artikel 761⁵, lid 3, k.c. toe te passen.”

29. Het beperken van het vorderingsrecht betreffende het recht op informatie door middel van een korte vervaltermijn kan een afschrikkend effect hebben. Het verzoek van de agent aan de principaal om verstrekking van uittreksels of andere documenten ter verificatie van de provisie-opgave stelt de agent namelijk voor een moeilijke keuze tussen het onmiddellijk instellen van een rechtsvordering en het verliezen van het vorderingsrecht. Een agent – die in de regel een conflictvrije samenwerking met zijn sterkere partner (principaal) nastreeft – zal gedurende de samenwerking geen rechtsvorderingen instellen uit angst dat de principaal de samenwerking helemaal beëindigt. In de praktijk stellen agenten pas na beëindiging van de overeenkomst rechtsvorderingen in, terwijl hun vorderingsrecht met betrekking tot de eerdere informatieverzoeken mogelijk al is vervallen. Dit verschijnsel doet zich met name voor op de Poolse financiële bemiddelingsmarkt, die volgens het unanieme oordeel van de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Polen) en de Poolse regering uiterst onevenwichtig is. Tegelijkertijd kunnen vervaltermijnen – in tegenstelling tot verjaringstermijnen – niet worden gestuit of opgeschort, en de rechters houden ambtshalve rekening met het verstrijken ervan. Richtlijn 86/653 [OMISSIS] voorziet in artikel 17, lid 5, weliswaar in een vervaltermijn van een jaar voor het indienen van een verzoek om vergoeding, maar deze termijn is twee keer langer dan die bedoeld in artikel 761⁵, lid 3, k.c. en gaat in na de beëindiging van de agentuurovereenkomst. Ook om deze redenen kan het recht ex artikel 761⁵, lid 2, k.c., dat wordt gewaarborgd door de in 761⁵, lid 3, k.c. bedoelde sanctie, niet worden beschouwd als een evenwaardig middel ten aanzien van het ontbreken van de mogelijkheid om de in artikel 761⁵, lid 1, k.c. bedoelde vordering volgens de algemene regels in rechte af te dwingen.

30. Er is echter ook een tegengesteld standpunt naar voren gebracht, namelijk dat het beperken van het vorderingsrecht door middel van een vervaltermijn niet als strijdig met richtlijn 86/653 kan worden beschouwd, aangezien deze kwestie niet uitdrukkelijk in de richtlijn is geregeld. Het aanvaarden van het standpunt dat de op de principaal rustende verplichting tot afrekening van de provisie niet in rechte afdwingbaar is omdat dit niet uitdrukkelijk in richtlijn 86/653 is bepaald, zou rechtstreeks leiden tot de conclusie dat andere rechten van de agent uit hoofde van richtlijn 86/653 – die, zoals gezegd, geen procesrechtelijke kwesties regelt – niet in rechte afdwingbaar zijn.
31. In het aangehaalde arrest van de Sąd Najwyższy en in de Poolse vakliteratuur is het standpunt geuit dat indien het recht van de agent uit hoofde van artikel 761⁵, lid 1, k.c. niet in rechte afdwingbaar zou zijn, dit geen negatieve gevolgen voor de situatie van de agent zou hebben. Er wordt namelijk betoogd dat een eventuele uitspraak van de rechter waarbij de principaal wordt verplicht de in artikel 761⁵, lid 1, k.c. bedoelde provisie-opgave te verstrekken of aan te vullen, het geschil toch niet zou beëindigen.
32. Het bovengenoemde standpunt roept echter twijfels op. Als de principaal in overeenstemming met de wet – dat wil zeggen door het verstrekken van een volledige, duidelijke en intersubjectief controleerbare provisie-opgave – heeft voldaan aan de verplichting uit hoofde van artikel 761⁵, lid 1, k.c., zal de agent in de meeste gevallen geen nieuwe informatieverzoeken bij de principaal indienen om de betrouwbaarheid van de provisie-opgave na te gaan. Als de agent, na ontvangst van de bovengenoemde opgave, alsnog een verzoek tot verstrekking van uittreksels uit de boekhouding of andere documenten zou indienen, zou zijn situatie beter zijn dan wanneer hij geen enkele opgave van de principaal zou hebben ontvangen.
33. Indien het Hof oordeelt dat de aanspraak op verstrekking van een provisie-opgave niet in rechte afdwingbaar is, zou dit de huidige praktijk ondermijnen in de EU-landen waar een dergelijke aanspraak wel bestaat en bovenal in rechte afdwingbaar is, met name in Duitsland. Het moet worden benadrukt dat, naast de bescherming van handelsagenten, het algemene doel van de richtlijn is om de wetgeving van de lidstaten op het gebied van handelsvertegenwoordiging door middel van minimumnormen te harmoniseren. De situatie van agenten in Polen zou in dit geval slechter zijn dan in andere lidstaten. Een dergelijke uitlegging zou dus in strijd zijn met beide primaire doelen van de richtlijn.

[OMISSIS]

[naam van de rechter, handtekening voor eensluidend afschrift]